

Werkbezoek Noorwegen aan Nederlandse erfgoedhavens

Foto: Paul Schaap - Noren op studiereis in Nederland – Schipperscafé bij Museumhaven Willemsoord in Den Helder

Ook Noorwegen wil graag erfgoedhavens inrichten met historische schepen. Stavanger, Bergen en Trondheim treffen hiervoor voorbereidingen. Martine van Lier, voorzitter van de Cultural Council van de koepelorganisatie European Maritime Heritage en directeur van het Mobiel Erfgoed Centrum, heeft daarom een tweedaags werkbezoek begeleid van een delegatie van 12 Noren. Zij werken voor de overheid, visserijmusea of behoudsorganisaties, die samenwerken in de organisatie Forbundet KYSTEN. Deze Kust-Federatie is gericht op het behoud van de Noorse kustcultuur en het maritieme erfgoed.

Het werkbezoek bevatte naast theorie over de herbestemming van historische stadshavens en maritieme historische ensembles, wet- en regelgeving, ruimtelijk beleid, maritieme monumentenzorg, exploitatie en beheer ook een excursie naar de Museumhaven Amsterdam, de Historische Haven in Den Helder en de Erfgoedhavens Rotterdam. De Noorse delegatie was blij met de informatie en enthousiast over de vele voorbeelden van erfgoedhavens in Nederland. De situatie en mogelijkheden zijn in beide landen verschillend, waardoor beide landen veel van dit werkbezoek konden leren:

Funcities

In Nederland zijn veel historische schepen behouden door liefhebbers die erop wonen. Scheepsbewoners zorgen voor permanente aanwezigheid en toezicht, maar stellen doorgaans hun schip niet open voor publiek, waardoor de schepen weinig toegankelijk en beperkt informatief zijn. In Noorwegen is wonen aan boord niet gebruikelijk, waardoor zij andere functies en bronnen van inkomsten moeten ontwikkelen om het onderhoud van de schepen te kunnen financieren. Zij stellen hun schepen vaak open voor publiek en organiseren vaartochten, wat ook zorgt voor publiek draagvlak. Beide vormen van beheer zijn nuttig en in een mix versterken zij elkaar nog meer.

Organisatiekracht

In Noorwegen is er een krachtige samenwerking van ruim 120 lokale verbanden in Forbundet KYSTEN. Het maritieme erfgoed staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van de kustcultuur, waaronder ook de natuurbescherming en de havenarchitectuur zoals werven en vuurtorens vallen. In Nederland ligt de nadruk bij de behoudsorganisaties verbonden in de Federatie Varende Erfgoed Nederland (FVEN) vooral op de historische schepen en zijn de relaties met organisaties voor natuur, architectuur en immaterieel erfgoed minder sterk ontwikkeld.

Materieel en immaterieel erfgoed

Ook het immateriële erfgoed, zoals de ambachten en tradities, valt onder het werkterrein van Forbundet KYSTEN. Zo heeft deze organisatie in Noorwegen, samen met de andere Scandinavische landen, met succes de 'Nordic Clinker Boat' tradities genomineerd voor de UNESCO Representatieve Lijst van het Immaterieel Erfgoed van de Mensheid. Gelukkig zijn nu, dankzij het initiatief van de organisatie van de Strontweek, de vier maritieme vaar-, vis- en muziektradities - Strontrace, Beurtvaart, Visserijdagen en Liereliet die samen de Strontweek vormen, voorgedragen en ingeschreven in de Inventaris van Immaterieel Erfgoed Nederland. Wellicht volgen er meer.

Maritieme monumentenzorg

Ook de maritieme monumentenzorg is anders geregeld. Historische schepen kunnen door de Noorse overheid aangewezen worden als varende monument. Nederland kan alleen op gemeentelijk en provinciaal niveau gemeentelijke en provinciale varende monumenten aanwijzen, al moeten die dan formeel gemeentelijk of provinciaal beschermde cultuurgoederen heten. Een leerpunt voor Nederland is dat de Noorse overheid zich meer medeverantwoordelijk voelt voor het behoud van het maritieme erfgoed en de juridische bescherming en monumentenzorg beter geregeld heeft.